

**Hallituksen esitys Eduskunnalle Indonesian kanssa tehdyn
sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden
määräysten hyväksymisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Indonesian kanssa maaliskuussa 1996 allekirjoitetun sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa taloudellista yhteistyötä Indonesian kanssa. Sopimuksen avulla halutaan luoda suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille sekä tunnustetaan tarve suojella niitä. Samalla pyritään lisäämään taloudellista aloitteellisuutta.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytilanne

Suomen kauppa Indonesian kanssa on ollut ylijäämäistä 1980- ja 1990-luvulla. Varsinkin Suomesta Indonesiaan suuntautuva paperi- ja selluteollisuuden koneiden ja laitteiden vienti on 1990-luvulla moninkertaistunut. Vielä 1980-luvulla vientiä hallitsi paperi ja sellu. Nyt neljä viidesosaa viennistä on koneita ja laitteita. Myös tuonnin rakenne on muuttunut siten, että valmiit tavarat ovat tilastoissa ohittaneet raaka-aineet ja elintarvikkeet. Viennin arvo vuonna 1995 oli 1485 miljoonaa markkaa ja tuonnin 217 miljoonaa. Viennin lisäys oli 152 % edellisvuoteen verraten, kun taas tuonti säilyi lähes ennallaan (- 1%).

Indonesiassa toimii 15 suomalaisyritystä, joista neljällä on tuotannollista toimintaa. Viimeksi mainitut ovat fenolikalvoja vanerituotteiden päällystämiseen valmistava Enso, kondensaattoreita elektroniikkateollisuudelle valmistava Evox, Pentti Porkka Oy, joka valmistaa kylmähuoneita ja Raisio Oy, jonka

tuote on tapiokatärbkelys paperiteollisuuden käyttöön.

Enso-Gutzeit allekirjoitti tammikuussa 1995 aiesopimuksen suurista metsänistutuksista Kalamantan saarella. Ensosta on muutamassa vuodessa tullut Indonesian johtava taimitarhojen toimittaja ja metsänistutuskonsultti. Vapo teki samaan aikaan sopimuksen energiaturpeen tuotannosta yhteistyössä indonesialaisen yrityksen kanssa.

Suomen ja Indonesian välillä on voimassa tekstiilisopimus vuodelta 1986, sopimus taloudellisesta, tieteellisestä ja teknologisesta yhteistyöstä on vuodelta 1980 ja verosopimus vuodelta 1989.

Suomella on ennestään voimassa sijoitusten suojelua koskevat sopimukset Egyptin (SopS 3/82), Bulgarian (SopS 40/85), Kiinan (SopS 4/86), Sri Lankan (SopS 54/87), Malesian (SopS 79/87), Unkarin (SopS 20/89), Puolan (SopS 24/91), Venäjän (tehty Neuvostoliiton kanssa, SopS 58/91), Tshekin (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/91), Viron (SopS 104/92),

Liettuan (SopS 119/92), Romanian (SopS 121/92), Latvian (SopS 5/93), Uzbekistanin (SopS 74/93), Ukrainan (SopS 6/94), Valko-Venäjän (SopS 89/94), Turkin (SopS 29/95), Argentiinan (SopS 21/96), Chilen (SopS 23/96), Korean tasavallan (SopS 25/96), Vietnamin (SopS 27/96), Perun (SopS 33/96), Thaimaan (SopS 35/96) ja Slovakian (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/91) kanssa.

2. Sopimuksen valmistelu

Indonesian kanssa allekirjoitettiin 7.2.1992 ensimmäinen sopimus sijoituksien suojaamisesta. Sen jälkeen ulkomaisia sijoituksia koskeva lainsäädäntö on oleellisesti muuttunut sekä Suomessa että Indonesiassa. Samoin on suhtautuminen tällaisiin sopimuksiin kehittynyt.

Alkuperäisissä sopimusneuvotteluissa vuonna 1991 oli Suomen valtuuskunta tuon ajan yleisten ohjeiden mukaisesti pitänyt ehdottoman välttämättömänä saada sopimuksen piiriin sijoitukset kolmansista maista eli epäsuorat sijoitukset. Indonesialaisia yritettiin suostutella tähän sisällyttämällä tekstiin Indonesian eräiden muiden sopimuskumppaneiden kanssa hyväksymä sanamuoto "oikeushenkilöllisyyttä vailla oleva yhteisö", jossa Suomen kansalaisilla on hallitseva osuus sijaintimaasta riippumatta.

Indonesialle oli yhtä tärkeätä torjua tällainen mahdollisuus ja niinpä allekirjoitustilaisuudessa vaadittiin allekirjoittamaan erillinen pöytäkirja, jonka mukaan sijoittajan määritelmä tulkitaan ainoastaan Indonesian lakien mukaan.

Pöytäkirjan liittämällä sopimukseen mitätöitiin Suomen tavoite saada epäsuorat sijoitukset sopimuksen piiriin, mutta tekstiin jäi "oikeushenkilöllisyyttä vailla oleva yhteisö", joka Suomen lain mukaan ei ole oikeustoimikelpoinen eikä voi esiintyä lainsäädännön turvaamana subjektina. Ristiriidan välttämiseksi ulkoasiainministeriössä ryhdyttiin ennen eduskuntakäsittelyä selvittämään mahdollisuuksia muuttaa määritelmä todellista tilannetta vastaavaksi ja samalla poistaa lisäpöytäkirja. Erityistä huolta tunnettiin 12 artiklan määräyksestä, jonka mukaan sijoituksiin Indonesiassa sovelletaan sekä Indonesian ulkomaisia sijoituksia koskevaa lakia vuodelta 1967 että sitä myöhemmin muuttavia tai korvaavia lakeja.

Vuonna 1992 allekirjoitetun sopimuksen sanamuodoissa oli epäselvyyksiä, joita kumpikaan sopimuspuoli ei muuttuneissa oloissa enää hyväksynyt, minkä vuoksi sopimus neuvoteltiin kokonaan uudestaan Jakartassa 20.-22.10.1994. Neuvottelujen tuloksena sovittiin sanamuodoista, jotka pitkälti noudattavat Suomen viime aikoina tekemiä kahdenvälisiä sijoituksia suojaavia sopimuksia. Vanhan sopimuksen epäsuorat sijoitukset sallivasta määräyksestä luovuttiin, jolloin voitiin luopua lisäpöytäkirjasta, ja päästiin eroon käsitteestä "oikeushenkilöllisyyttä vailla olevasta yhteisö". Tekstiin jäi kuitenkin määräys Indonesian sekä voimassa olevan että myöhemmin säädettävän lain noudattamisesta. Kun Suomen valtuuskunta ei saanut vahvistusta sille, että Indonesia lakia ei voida muuttaa suomalaisen sijoittajan asemaa heikentävällä tavalla, jäi asia tarkemman selvittelyn varaan.

Viranomaisten kesken saavutettiin yhteisymmärrys vasta tammikuussa 1996. Ratkaisuksi tuli erillinen liite, pöytäkirja, jossa määrätään, että Indonesialla on suomalaisten sijoittajien suhteen oikeus säilyttää rajoitettuja poikkeuksia kansallisen kohtelun säännöstä mutta että kohtelu ei saa olla vähemmän suosiollinen kuin vuoden 1967 laki n:o 1 vuoden 1970 muutoksineen sallii.

Vuonna 1992 allekirjoitettu sopimus lisäpöytäkirjoiineen kumottiin noottien vaihdolla uuden sopimuksen allekirjoitustilaisuudessa 13.3.1996.

Sopimusteksti on perusolemukseltaan samansisältöinen kuin Suomen viime vuosina tekemät vastaavat sopimukset. Sopimuksia on kehitetty yhteistyössä Suomen asianomaisten sektoriviranomaisten ja talouselämän etujärjestöjen kanssa. Työn pohjana on käytetty alan uusinta kansainvälistä vertailumateriaalia kuten Euroopan Energiaperuskirjaa erityisesti suorien sijoitusten osalta sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä käynnissä olevan sijoituksia koskevan yleissopimuksen valmisteluaineistoa.

Käsillä olevasta sopimuksesta on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Suomen Pankki, Valtiontakuukeskus, Suomen Vientiluotto Oy, Suomen Ulkomaankauppaliitto ry, Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto, Metalliteollisuuden keskusliitto MET ja Keskuskauppakamari.

3. Sopimuksen merkitys

Sopimuksen mukaan kumpikin sopimuspuoli turvaa omien lakiensa ja säännöstensä puitteissa omalla alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun. Tällaisiin sijoituksiin ei saa soveltaa epäedullisempaa kohtelua, kuin on myönnetty jonkin kolmannen maan sijoittajan tekemille sijoituksille.

Sopimuksen tarkoittamia sijoituksia voi pakkolunastaa tai muuten ottaa haltuun ainoastaan, mikäli toimenpiteeseen ryhdytään yleisen edun vuoksi, todellista korvausta vastaan ja asianmukaisin laillisin menette-

lyin, joihin ei saa sisältyä syrjintää. Jos sijoitukset kärsivät menetyksiä sodasta, aseellisesta selkkauksesta, hätätilasta tai vastaavasta, on vahinko hyvitetävä tai korvattava yhtä suosiollisella kohtelulla kuin jonkin kolmannen maan sijoittajan osaksi tulee.

Mikäli sijoittajan ja toisen sopimusvaltion välillä tai sopimuspuolten kesken syntyy riitaisuuksia, on sopimuksessa määräykset välimiesmenettelystä.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella ei ole valtion talouteen ulottuvia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

5. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet kuten sijoitus, sijoittaja, tuotto, kansalainen, yhtiö ja sopimusvaltioiden alueet. Kolmansissa maissa sijaitsevat tytäryhtiöt on rajattu sopimuksen ulkopuolelle, joten niistä käsin tehty epäsuorat sijoitukset eivät kuulu sopimuksen piiriin.

2 artikla. Artikla ilmaisee yleisen periaatteen sijoitusten sallimisesta ja edistämisestä. Sijoituksille luvataan täysi suoja sekä tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu.

3 artikla. Artiklassa vahvistetaan suosituimman maan kohtelun periaate ja taataan sijoituksille sekä sijoittajille yhtä suotuisa kohtelu, kuin tulee minkä tahansa kolmannen maan sijoittajan tai sijoituksen hyväksi.

4 artikla. Artiklassa on määräykset siltä varalta, että ulkomaisille sijoituksille aiheutuu menetyksiä sodan tai muun kansallisen hätätilan johdosta. Näistä menetyksistä sopimuspuolet sitoutuvat maksamaan korvauksia tai muuten hyvittämään sijoittajaa yhtä suosiollisesti kuin minkä tahansa kolmannen maan sijoittajaa.

5 artikla. Artiklan mukaan tulliliitot, vapaakauppa-alueet ja verosopimukset tai -järjestelyt voidaan tarvittaessa erottaa sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

6 artikla. Omaisuuden pakkolunastamiselle tai siihen verrattaville toimille asetetaan tiukempia edellytyksiä kuin kansallisessa lainsäädännössä on tapana. Toisaalta sopimus ei sido pakkolunastusta lailla säätämiseen. So-

pimuksen mukaan pakkolunastuksesta on suoritettava välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus markkina-arvon mukaan. Korvauksen viipyyssä on sille maksettava asianmukainen kaupallinen korko.

7 artikla. Artiklassa vahvistetaan, että sijoituksiin liittyvien maksujen siirto tapahtuu markkinakurssiin, vapaasti vaihdettavina valuuttoina ja ilman viivytystä, mutta kaikissa tapauksissa viimeistään kuuden kuukauden kuluessa. Selvyyden vuoksi sopimuspuolet myöntävät maksujen siirroillekin suosituimman maan kohtelun.

8 artikla. Sopimus on artiklan mukaan toissijainen siinä suhteessa, että jos valtioiden kesken tai sisäisesti on voimassa sijoittajalle sopimusta edullisempia määräyksiä, noudatetaan niitä sopimusmääräysten asemesta.

9 artikla. Sijoittajan ja sopimusvaltion väliset riidat tulee jättää valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta Washingtonissa 18.3.1965 tehdylle yleissopimuksella perustetun ratkaisukeskuksen (IC-SID) selvitettäväksi. Valinnan siitä, noudatetaanko sovittelua vai välimiesmenettelyä, tekee sijoittaja.

10 artikla. Sopimuspuolten väliset riidat sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta tulee ensisijaisesti selvittää diplomaattiteitse. Jos ratkaisua ei synny, riita voidaan jättää välimiesoikeudelle, josta sopimuspuolet sopivat keskenään. Käytännössä määräys merkitsee, että asetetaan kolmijäseninen väli-

miesoikeus; vastaava sääntö esiintyy lähes kaikissa Suomen ja Indonesian tekemissä sijoituksia suojaavissa sopimuksissa.

11 artikla. Jos sopimusvaltio tai sen valtuuttama laitos on joutunut korvaamaan eikaupallisia vahinkoja, siirtyvät sijoittajan mahdolliset oikeudet maksajalle, eli tämä tunnustetaan sijaantulijaksi.

12 artikla. Artiklan määräys Indonesian lain noudattamisesta on indonesialaisten sijoituksia suojaavien sopimusten perusedellytys. Kun Indonesian lain mukaan ulkomaiset sijoitukset ovat oikeudelliselta asemaltaan indonesialaisia oikeushenkilöitä, tekee suomalaisen käsityksen mukaan tällainen sopimusehto koko sopimuksen kyseenalaiseksi. Monivaiheisten neuvottelujen tuloksena asia ratkaistiin molempia molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla siten, että 12 artikla säilytettiin sopimuksessa, mutta sopimukseen liitettiin pöytäkirja, jonka mukaan suomalaisyrityksen kohtelu ei saa huonontua siitä tasosta, joka vallitsi Indonesiassa vuoden 1970 lainmuutoksen jälkeen eli siitä tilanteesta, jossa sopimuksesta neuvoteltiin.

13 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolet voivat tarvittaessa neuvotella sopimuksen soveltamisesta tai sen muuttamisesta. Artikla ei tarkoita muuttaa sopimuspuolten valtiosopimuksia koskevia perustuslaillisia määräyksiä.

14 artikla. Artikla sisältää tavanomaiset loppumääräykset sopimuksen voimaantulosta kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen sen hyväksymisestä. Sopimus on voimassa kymmenen vuotta, minkä jälkeen se voidaan irtisanoa kahdentoista kuukauden irtisanomisajalla. Irtisanomisajan jälkeinen niin sanottu suoja-aika on samoin kymmenen vuotta.

Pöytäkirja Sopimukseen liittyy erottamattomana osana pöytäkirja, joka takaa, että suomalaisten sijoittajien asemaa Indonesiassa ei heikkene siitä tasosta, mikä vallitsi neuvottelutilanteessa, jolloin oli voimassa olivat lainmuutokset vuodelta 1970. Pöytäkirja al-

lekirjoitettiin samassa tilaisuudessa kuin itse sopimus ja se on, asian luonteesta johtuen sopimuksen erottamattomana osana voimassa samalla tavalla ja saman ajan kuin pääsopimus.

6. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimuksen 6 artiklan mukaan sopimuspuoli saa pakkolunastaa toisen sopimuspuolen sijoittajien tekemiä sijoituksia ainoastaan artiklassa tarkemmin määrätyillä ehdoilla. Artiklassa on lisäksi määräyksiä tällaisen toimenpiteen johdosta maksettavista korvauksista ja niihin liittyvistä koroista.

Hallitusmuodon 12 §:n mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta on säädettävä lailla. Sopimus sallii suomalaisen omaisuuden pakkolunastamisen Indonesiassa ilman kussakin tapauksessa erikseen säädettävää lakia. Lisäksi artiklan määräykset korvausten maksamisesta ovat osittain ristiriidassa pakkolunastuslainsäädännön kanssa. Sopimuksen 6 artiklan määräykset vaativat näistä syistä eduskunnan hyväksymisen.

Pöytäkirjalla ei ole vaikutuksia Suomen lainsäädännön kannalta, joten sen hyväksymiselle ei eduskunnan suostumus ole tarpeen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1996 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Indonesian tasavallan hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Indonesian kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1996 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Indonesian tasavallan hallituksen välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin niistä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Pekka Haavisto*

(Suomennos)

**Suomen tasavallan hallituksen ja
Indonesian tasavallan hallituksen
välinen
SOPIMUS
sijoitusten edistämisestä ja
suojaamisesta**

Suomen tasavallan hallitus ja Indonesian tasavallan hallitus, joista seuraavassa käytetään nimitystä "sopimuspuolet",

jotka haluavat laajentaa ja syventää taloudellista ja teollista yhteistyötä pitkällä ajankaksolla ja luoda erityisesti suotuisat edellytykset sopimuspuolen kansalaisten ja yhtiöiden toisen sopimuspuolen alueelle tekemille sijoituksille,

jotka tunnustavat tarpeen suojella kummankin sopimuspuolen kansalaisten ja yhtiöiden tekemiä sijoituksia ja kannustaa sijoitusten liikkuvuutta ja yksityisten liiketoimien käynnistämistä tarkoituksenaan laajentaa kummankin sopimuspuolen taloudellista menestystä,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa:

1. Käsite "sijoitus" tarkoittaa kaikenlaisia sijoitettuja varoja ja käsittää erityisesti, joskaan ei yksinomaan,

a) irtaimen ja kiinteän omaisuuden ja omaisuusoikeudet, kuten kiinnitykset, pidätysoikeudet ja pantit,

b) yhtiöiden osuudet, osakkeet ja debentuurit sekä osuudet tällaisten yhtiöiden omaisuuteen, sijoittajien liikkeelle laskemat arvopaperit ja jälleeninvestointeja varten varatut tuotot,

c) oikeuden rahan, rahallisen saatavan tai oikeuden mihin tahansa suoritukseen, jolla on taloudellinen arvo,

d) henkistä ja teollista omaisuutta koskevat

**AGREEMENT
between the Government of the
Republic of Finland and the
Government of the Republic of
Indonesia for the Promotion and
Protection of Investments**

The Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Indonesia, hereinafter referred to as the Contracting Parties;

Desiring to expand and deepen economic and industrial cooperation on a long term basis and, in particular, to create favourable conditions for investments by nationals and companies of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

Recognizing the need to protect investments by nationals and companies of both Contracting Parties and to stimulate the flow of investments and individual business initiative with a view to expanding the economic prosperity of both Contracting Parties;

have agreed as follows:

Article I

Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term "Investment" means any kind of assets invested and in particular, though not exclusively, includes:

a. movable and immovable property and property rights such as mortgages, liens and pledges;

b. shares, stocks, debentures of companies or interests in companies, securities issued by investors and returns retained for the purpose of re-investment;

c. title or claim to money or claim to any performance having economic value;

d. intellectual and industrial property

oikeudet, mukaan lukien oikeudet, jotka koskevat tekijänoikeuksia, patenteja, tavaramerkkejä, kauppanimiä, teollisia mallioikeuksia, liikesalaisuuksia, teknisiä valmistusmenetelmiä, osaamista ja goodwill-arvoa,

e) lakiin tai sopimukseen perustuvat liiketoiminnan toimiluvat, mukaan lukien toimiluvat luonnonvarojen etsintään, jalostamiseen, louhintaan tai hyödyntämiseen.

Varojen sijoittamismuodossa tapahtuva muutos ei vaikuta niiden luonteeseen sijoituksena.

2. Käsite "sijoittaja" tarkoittaa sopimuspuolen kansalaista tai yhtiötä, joka on tehnyt tai tekee sijoituksia toisen sopimuspuolen alueelle.

3. Käsite "tuotto" tarkoittaa sijoituksen tuottamia rahamääriä ja käsittää erityisesti, joskaan ei yksinomaan, voiton, koron, pääomatulot, osingot, rojaltit ja maksut.

4. Käsite "kansalainen" tarkoittaa luonnollista henkilöä, joka on jommankumman sopimuspuolen kansalainen sen lakien mukaan.

5. Käsite "yhtiö" tarkoittaa yritystä, yhteisöä tai muuta oikeushenkilöä, joka on perustettu sopimuspuolen alueelle sen lakien ja määräysten mukaisesti.

6. Käsite "alue" tarkoittaa sopimuspuolen lakien määrittelemiä maa- ja merialuetta sekä siihen liittyviä alueita, joihin sopimuspuolella on täysivaltaiset oikeudet tai tuomiovalta kansainvälisen oikeuden ja vuoden 1982 Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen mukaisesti.

2 artikla

Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen

1. Sopimuspuolet sallivat alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia lakien ja määräystensä mukaisesti ja rohkaisevat tällaisia sijoituksia.

2. Sopimuspuolen sijoittajien tekemille sijoituksille turvataan sopimuspuolten lakien ja määräysten mukaisesti kaikissa tilanteissa oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu; ne nauttivat täyttä suojelua ja niiden turvallisuus taataan toisen sopimuspuolen alueella.

rights, including rights with respect to copyrights, patents, trademarks, business names, industrial designs, trade secrets, technical processes, know-how and goodwill;

e. business concessions conferred by law or under contract, including concessions to search for, cultivate, extract or exploit natural resources.

Any alteration in the form in which assets are invested shall not affect their character as investment.

2. The term "Investor" means any national or company of a Contracting Party who has effected or is effecting investments in the territory of the other Contracting Party.

3. The term "Returns" means the amounts yielded by an investment and in particular, though not exclusively, includes profits, interest, capital gains, dividends, royalties and fees.

4. The term "National" means any physical person who is a citizen of either Contracting Party according to its laws.

5. The term "Company" means any enterprise, institution or other juridical person constituted in the territory of either Contracting Party in accordance with its laws and regulations.

6. The term "Territory" means the land and sea area and the adjacent areas of either Contracting Party as defined in its laws and over which the Contracting Party exercises sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law and the provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 1982.

Article II

Promotion and Protection of Investments

1. Each Contracting Party shall in its territory admit investments by investors of the other Contracting Party in accordance with its laws and regulations and encourage such investments.

2. Investments by investors of either Contracting Party shall, at all times, subject to its laws and regulations, be accorded fair and equitable treatment and shall enjoy full protection and security in the territory of the other Contracting Party.

3 artikla

Suosituimmuusmääräykset

1. Sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueelle tekemiin sijoituksiin sovelletaan kohtelua, joka ei ole epäedullisempi kuin se, joka myönnetään kolmannen valtion sijoittajien sijoituksille.

2. Sopimuspuoli ei aseta toisen sopimuspuolen sijoittajia heidän sijoitustensa hallinnon, käytön, nautinnan tai niistä luopumisen tai minkään muun näitä sijoituksia koskevan toiminnan osalta alueellaan sellaisen kohtelun alaiseksi, joka olisi epäedullisempi kuin se, jonka se myöntää kolmannen valtion sijoittajille.

4 artikla

Vahinkojen ja menetysten korvaaminen

1. Sopimuspuolen sijoittajille, joiden toisen sopimuspuolen alueella oleville sijoituksille aiheutuu menetyksiä tämän sopimuspuolen alueella käytävän sodan tai siellä tapahtuvan muun aseellisen selkkauksen, vallankumouksen, kansallisen hätätilan, kansannousun, kapinan tai mellakan johdosta, tämä sopimuspuoli myöntää ennalleen palauttamisen, vahingon korvauksen, hyvityksen tai muun suorituksen osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin se, jonka tämä sopimuspuoli myöntää kolmannen valtion sijoittajille.

2. Edellä mainittuun ennalleen palauttamiseen, vahingon korvaukseen, hyvitykseen tai muuhun suoritukseen liittyvät maksut ovat vapaasti siirrettävissä vapaasti vaihdettavassa valuutassa.

5 artikla

Poikkeukset

Tämän sopimuksen niitä määräyksiä, jotka koskevat sellaisen kohtelun myöntämistä, joka ei ole epäedullisempi kuin se, joka myönnetään kolmannen valtion sijoittajille, ei voida tulkita siten, että se velvoittaisi sopimuspuolta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajia koskevaksi edun sellaisesta kohtelusta, etuoikeudesta tai erioikeudesta, joka johtuu

a) olemassa olevasta tai tulevasta tullili-

Article III

Most-Favoured-Nations Provisions

1. Investments by investors of either Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be subjected to treatment less favourable than that accorded to investments by investors of any third State.

2. Neither Contracting Party shall in its territory subject investors of the other Contracting Party, as regards the management, use, enjoyment or disposal of their investments, as well as to any activity connected with these investments, to treatment less favourable than that which it accords to investors of any third State.

Article IV

Compensation for Damages and Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or other armed conflict, revolution, a state of national emergency, revolt, insurrection or riot in the territory of the latter Contracting Party shall be accorded by the latter Contracting Party treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, not less favourable than that which the latter Contracting Party accords to investors of any third State.

2. The payments related to the above mentioned restitution, indemnification, compensation or other settlement shall be freely transferable in a convertible currency.

Article V

Exceptions

The provisions of this Agreement relative to the granting of treatment no less favourable than that accorded to the investors of any third State shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege resulting from:

a. any existing or future customs union,

tosta, vapaakauppa-alueesta, yhteisestä ulko-tullialueesta, rahaunionista, rajakauppajärjes-telyistä, vastaavanlaisesta kansainvälisestä sopimuksesta tai muista vastaavan alueellisen yhteistyön muodoista, joihin sopimus-puoli osallistuu, tai

b) kansainvälisestä sopimuksesta tai järjes-telystä, joka liittyy kokonaan tai pääosin verotukseen taikka kotimaiseen, kokonaan tai pääosin verotusta koskevaan lainsäädän-töön.

6 artikla

Pakkolunastus

1. Sopimuspuoli ei ryhdy mihinkään toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemään sijoituk-seen kohdistuviin pakkolunastusta, kansallis-tamista eikä muuta sellaista haltuunottoa koskeviin toimenpiteisiin, joka vastaa vaiku-tukseltaan kansallistamista tai pakkolunastus-ta, paitsi seuraavin edellytyksin:

a) toimenpiteisiin ryhdytään yleisen edun vuoksi ja asianmukaisin laillisin menettelyin kansainvälisen oikeuden mukaisesti,

b) toimenpiteet eivät ole syrjiviä,

c) toimenpiteisiin liittyvät määräykset no-pean, riittävän ja tehokkaan korvauksen saa-miseksi; tällaisen korvauksen tulee kattaa kyseisen sijoituksen markkina-arvo välittö-mästi ennen edellä tässä 1 kohdassa mainit-tuihin toimenpiteisiin ryhtymistä tai niiden yleiseen tietoon tulemista ja määrän on olta-va vapaasti siirrettävissä vapasti vaihdettava-na valuuttana arvonmääräämispäivän mark-kinakurssiin; siirron tulee tapahtua ilman viivytystä sen ajan kuluessa, joka normaalis-ti tarvitaan siirtomuodollisuuksiin, kuitenkin enintään kuuden kuukauden kuluessa; tähän korvaukseen tulee sisältyä pakkolunastuspäi-västä maksupäivään saakka asianmukainen kaupallinen korko.

2. Tämän artiklan 1 kohdan määräykset koskevat myös sijoituksen tuottoja samoin kuin lakkauttamisen ollessa kyseessä lak-kauttamisesta saatuja tuottoja.

7 artikla

Sijoitusten palauttaminen

1. Kummankin sopimuspuolen tulee laki-

free trade area, common external tariff area, monetary union, cross border trade arrange-ment, similar international agreement or ot-her form of similar regional cooperation to which either of the Contracting Parties is party; or

b. any international agreement or arrange-ment relating wholly or mainly to taxation or any domestic legislation relating wholly or mainly to taxation.

Article VI

Expropriation

1. Neither Contracting Party shall take any measures of expropriation, nationalization or other dispossession, having effect equivalent to nationalization or expropriation against the investment of an investor of the other Contracting Party, except under the follo-wing conditions:

a. the measures are taken for a public pur-pose and under due process of law in accor-dance with international law;

b. the measures are not discriminatory;

c. the measures are accompanied by pro-visions for the payment of prompt, adequate and effective compensation. Such compensa-tion shall amount to the market value of the investments effected immediately before the measures referred to above in this paragraph were taken or became public knowledge and it shall be freely transferable in a freely con-vertible currency at the market rate of ex-change prevailing on the date used for the determination of value. The transfer shall be effected without delay within such a period as normally required for the completion of transfer formalities, in any case not exceed-ing six months. The compensation shall include interest from the date of expropriati-on until the date of payment at the appro-priate commercial rate.

2. The provisions of paragraph 1. of this Article shall also apply to the returns from an investment as well as, in the event of liquidation, to the proceeds from the liquida-tion.

Article VII

Repatriation of Investments

1. Each Contracting Party shall, subject to

ensa ja määräystensä perusteella sallia ilman viivytystä ja joka tapauksessa enintään kuukauden kuluessa siirtää vaihdettavana valuuttana

a) nettovoitot, osingot, rojalit, tekniset avustukset ja tekniset maksut, korot ja muut toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemästä sijoituksesta koituvat juoksevat tulot,

b) toisen sopimuspuolen sijoittajan sijoituksen kokonaisesta tai osittaisesta lakkauttamisesta tai myynnistä koituvat tulot,

c) lainojen takaisinmaksuna tulevat varat, sekä

d) niiden toisen sopimuspuolen kansalaisten ansiotulot, jotka ovat saamansa luvan perusteella sijoitukseen liittyvässä työssä tämän sopimuspuolen alueella.

2. Kummankin sopimuspuolen tulee lakinsa ja määräystensä perusteella sallia siirtää vapaasti alueeltaan sellaista irtainta omaisuutta, joka muodostaa osan toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemästä sijoituksesta.

3. Sopimuspuolet sitoutuvat myöntämään tämän artiklan 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuille siirroille yhtä edullisen kohtelun kuin kolmannen valtion sijoittajien tekemistä sijoituksista aiheutuville siirroille.

8 artikla

Muiden lakien soveltaminen

Jos sopimuspuolen lainsäädännön määräys tai kansainvälisen oikeuden mukainen nykyinen tai myöhemmin syntyvä velvollisuus sopimuspuolten välillä tämän sopimuksen lisäksi sisältää yleisen tai erityisen oikeussäännön, jonka nojalla toisen sopimuspuolen sijoittajien tekemiä sijoituksia kohdellaan edullisemmin kuin tämä sopimus edellyttää, tällaisella oikeussäännöllä on etusija niiltä osin kuin se on tätä sopimusta edullisempi.

9 artikla

Sijoittajien ja sopimuspuolen välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaiseminen

1. Kumpikin sopimuspuoli suostuu täten alistamaan sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainväliselle ratkaisu- ja sovittelukes-

its laws and regulations, allow without delay, in any case within a period not exceeding six months, the transfer in a freely convertible currency:

a. the net profits, dividend, royalties, technical assistance and technical fees, interest and other current income, accruing from any investment of an investor of the other Contracting Party;

b. the proceeds from the total or partial liquidation or sale of any investment of an investor of the other Contracting Party;

c. funds in repayment of loans;

d. the earnings of nationals of the other Contracting Party who are employed and allowed to work in connection with an investment in its territory.

2. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, allow free transfer from its territory of movable property constituting part of an investment by an investor of the other Contracting Party.

3. The Contracting Parties undertake to accord to transfers referred to in paragraphs 1. and 2. of this Article treatment no less favourable than that accorded to transfers originating from investments made by investors of any third State.

Article VIII

Application of Other Laws

If the provision of law of either Contracting Party or obligation under international law existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to the present Agreement, contain a regulation, whether general or specific, entitling investments by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided for by the present Agreement, such regulation shall to the extent that it is more favourable, prevail over the present Agreement.

Article IX

Settlement of Investment Disputes between Investors and the Contracting Party

1. Each Contracting Party hereby consents to submit to the International Centre for the Settlement of Investment Disputes ("the

kukselle ("keskus") ratkaistavaksi sovittelutai välitysmenettelyin valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemisesta Washingtonissa 18 päivänä maaliskuuta 1965 tehdyn yleissopimuksen mukaisesti minkä tahansa oikeudellisen riitaisuuden, joka syntyy kyseisen sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan välillä ja joka koskee viimeksi mainitun sopimuspuolen sijoittajan sijoitusta ensiksi mainitun alueella.

2. Mikäli syntyy riitaisuus eikä sopimukseen päästä sen osapuolten kesken kuuden kuukauden kuluessa ja mikäli kyseinen sijoittaja on myös sitoutunut kirjallisesti alistamaan riitaisuuden keskuksen ratkaistavaksi edellä mainitun sopimuksen mukaisin sovittelu- ja välitysmenettelyin, kumpikin osapuoli voi panna vireille oikeudenkäyntimenettelyn esittämällä tätä koskevan pyynnön keskuksen pääsihteerille siten kuin edellä mainitun sopimuksen 28 ja 36 artiklassa on säädetty. Mikäli osapuolet ovat erimielisiä siitä, soveltuuko sovittelu- vai välimiesmenettely paremmin, on kyseisellä sijoittajalla oikeus valita. Riitaisuuden osapuolena oleva sopimuspuoli ei ole oikeutettu esittämään oikeudenkäyntimenettelyn tai päätöksen täytäntöönpanon missään vaiheessa väitettä sen perusteella, että toisen osapuolen sijoittaja on vastaanottanut vakuutus sopimuksen perusteella korvausta menetyksistään.

3. Kumpikaan sopimuspuoli ei ole oikeutettu käsittelemään diplomaattiteitse keskuksen ratkaistavaksi jätettyä riitaisuutta, jollei

a) keskuksen pääsihteerin, sen asettama sovittelulautakunta tai välimiesoikeus päättää, ettei riitaisuuden ratkaiseminen kuulu keskuksen tuomiovaltaan, tai

b) toinen sopimuspuoli alistu välimiesoikeuden antamaan välitystuomioon tai noudata sitä.

10 artikla

Sopimuspuolten välisten riitaisuuksien ratkaiseminen

1. Sopimuspuolten väliset riitaisuudet tämän sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta tulee mahdollisuuksien mukaan ratkaista diplomaattiteitse.

2. Mikäli sopimuspuolten välistä riitaisuutta ei kyetä näin ratkaisemaan kuuden kuu-

Centre") for settlement by conciliation or arbitration under the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States ("the Convention"), opened for signature at Washington on 18 March 1965 any legal dispute arising between that Contracting Party and an investor of the other Contracting Party concerning an investment of an investor of the latter in the territory of the former.

2. If any dispute should arise and an agreement cannot be reached within six months between the parties to this dispute, the investor affected having also consented in writing to submit the dispute to the Centre for settlement by conciliation or arbitration under the Convention, either party may institute proceedings by addressing a request to that effect to the Secretary General of the Centre as provided for in Article 28 and Article 36 of the Convention. In the event of disagreement as to whether conciliation or arbitration is the more appropriate procedure, the investor affected shall have the right to choose. The Contracting Party which is a party to the dispute shall not raise as an objection at any stage of the proceedings or enforcement of an award the fact that the investor of the other Contracting Party has received in pursuance of an insurance contract an indemnity in respect of its losses.

3. Neither Contracting Party shall pursue through diplomatic channels any dispute referred to the Centre unless:

a. the Secretary General of the Centre, a conciliation commission or an arbitral tribunal constituted by it, decides that the dispute is not within the jurisdiction of the Centre, or

b. the other Contracting Party should fail to abide by or to comply with any award rendered by an arbitral tribunal.

Article X

Settlement of Disputes between the Contracting Parties

1. Disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Agreement should, if possible, be settled through diplomatic channels.

2. If a dispute between the Contracting Parties cannot thus be settled within six

kauden kuluessa, se saatetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä kansainvälisen välimiesoikeuden ratkaistavaksi kuten osapuolet ovat sopineet.

11 artikla

Sijaantulo

Jos sopimuspuoli tai sen määräämä laitos suorittaa maksun jollekin sijoittajalleen sijoitukseen liittyvän takuun perusteella, toinen sopimuspuoli tunnustaa ensiksi mainitun sopimuspuolen 10 artiklan mukaisten oikeuksien estämättä tämä sopimuspuolen oikeuden siirtää omistus- tai muu oikeus itselleen ja tämän sopimuspuolen omistus- tai muuta oikeutta koskevan sijaantulon. Edellä olevien 6 ja 7 artiklojen määräyksiä sovelletaan vastaavasti sijaantulosta johtuviin maksujen siirtoihin.

12 artikla

Tämän sopimuksen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan niihin Suomen tasavallan sijoittajien Indonesian tasavallan alueella tekemiin sijoituksiin, joille on aikaisemmin myönnetty sijoituslupa vuoden 1967 ulkomaisia sijoituksia koskevan lain nro 1 tai tätä lakia muuttavien tai sen korvaavien lakien perusteella, ja niihin Indonesian tasavallan sijoittajien Suomen tasavallan alueella tekemiin sijoituksiin, jotka on tehty jälkimmäisen lakien ja määräysten mukaan.

13 artikla

Neuvottelut ja muutokset

Kumpikin sopimuspuoli voi pyytää neuvotteluja mistä tahansa kummankin sopimuspuolen keskusteltavaksi sopimasta asiasta, mukaan lukien mahdollisuudesta muuttaa tätä sopimusta.

14 artikla

Voimaantulo, voimassaoloaika ja päättyminen

1. Tämä sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä (30) päivänä siitä, kun

months, it shall upon the request of either Contracting Party be submitted to international arbitral tribunal as agreed upon by the Contracting Parties.

Article XI

Subrogation

If a Contracting Party or its designated agency makes a payment to any of its investors under a guarantee it has granted in respect to an investment, the other Contracting Party shall, without prejudice to the rights of the former Contracting Party under Article X, recognize the transfer of any right or title of such investor to the former Contracting Party and the subrogation of the former Contracting Party to any right or title. As regards the transfer of payments by virtue of subrogation the provisions of Article VI and Article VII shall apply respectively.

Article XII

Applicability of this Agreement

This Agreement shall apply to investments by investors of the Republic of Finland in the territory of the Republic of Indonesia which have been previously granted admission in accordance with the law No. 1 of 1967 on Foreign Capital Investment and any law amending or replacing it, and to investments by investors of the Republic of Indonesia in the territory of the Republic of Finland in accordance with the laws and regulations of the latter.

Article XIII

Consultations and Amendments

Either Contracting Party may request consultations on any matter both Contracting Parties agree to discuss, including the possibility to make amendments to this Agreement.

Article XIV

Entry into Force, Duration and Termination

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which

sopimuspuolten hallitukset ovat ilmoittaneet toisilleen sopimuksen voimaantulon edellyttämien valtiosääntönsä mukaisten vaatimusten tulleen täytetyiksi.

2. Tämä sopimus on voimassa kymmenen (10) vuotta. Sen jälkeen sen voimassaolo jatkuu siihen asti kunnes kaksitoista kuukautta on kulunut siitä kun jompikumpi sopimuspuoli ilmoitti kirjallisesti toiselle sopimuspuolelle päätöksestään irtisanoa tämä sopimus.

3. Niiden sijoitusten osalta, jotka on tehty tai hankittu ennen tämän sopimuksen päättymistä, 1—13 artiklojen määräykset jäävät voimaan päättymispäivästä alkaen kymmenen (10) vuoden ajaksi.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut ovat hallitustensa asianmukaisesti valtuuttamina allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1996 kahtena englanninkielisenä kappaleena

Suomen tasavallan hallituksen
puolesta

Indonesian tasavallan hallituksen
puolesta

the Governments of the Contracting Parties have notified each other that their constitutional requirements for the entry into force of this Agreement have been fulfilled.

2. This Agreement shall remain in force for a period of ten (10) years. Thereafter it shall remain in force until the expiration of twelve months from the date either Contracting Party notifies in writing the other Contracting Party of its decision to terminate this Agreement.

3. With respect to investments made or acquired prior to the date of termination of this Agreement, the provisions of Articles I to XIII shall continue to be valid for a period of ten (10) years from such date of termination.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done at Helsinki on 13 March 1996 in duplicate in the English language.

For the Government of the Republic of
Finland

For the Government of the Republic of
Indonesia

PÖYTÄKIRJA

Allekirjoittaessaan tänään Suomen tasavallan ja Indonesian tasavallan välisen sopimuksen sijoitusten edistämisestä ja suojaamisesta allekirjoittaneet edustajat ovat sopineet seuraavasta lausumasta, joka muodostaa sopimuksen erottamattoman osan:

Indonesian tasavallan hallitus, samalla kun se tunnustaa kansallisen kohtelun periaatteen Suomen tasavallan sijoittajien sijoituksille Indonesian tasavallan alueella, pidättää oikeuden tehdä rajoitettuja poikkeuksia kansalliseen kohteluun. Tämä kohtelu ei saa missään tapauksessa olla epäedullisempi kuin laki nro 1 vuodelta 1967, vuoden 1970 korjauksineen, sallii.

Tehty Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1996 kahtena englanninkielisenä kappaleena.

Suomen tasavallan hallituksen
puolesta

Indonesian tasavallan hallituksen
puolesta

PROTOCOL

At the signing today of the Agreement between the Republic of Finland and the Republic of Indonesia for the Promotion and Protection of Investments the undersigned representatives have agreed on the following provision which constitutes an integral part of the Agreement:

The Government of the Republic of Indonesia, while recognizing the principle of national treatment of investments made by investors of the Republic of Finland in the territory of the Republic of Indonesia, reserves its right to maintain limited exceptions to national treatment. This treatment shall in no case be less favourable than Law no. 1 of 1967, as amended in 1970, permits.

Done at Helsinki on 13 March 1996, in duplicate in the English language.

For the Government of the Republic of
Finland

For the Government of the Republic of
Indonesia